

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ระบุให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากหน่วยบริหารราชการส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง การที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ดังกล่าว จึงมีผลทำให้ต้องมีการถ่ายโอนภารกิจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ รวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ และอาจจัดทำโดยเฉพาะที่ต้องทำคือ การจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นด้วยตนเอง เทศบาลเป็นองค์กรบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รูปแบบหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นอิสระ จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ก่อตั้งโดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการในท้องถิ่นของตน ด้วยการเลือกตั้งตัวแทน ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นมาเป็นผู้บริหาร และกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมีการแบ่ง เทศบาลออกเป็น 3 ระดับคือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ซึ่งอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (ส่วนที่ 3 มาตรา 50 และ มาตรา 51) ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้ว่าเทศบาลตำบลมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การจัดให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ และการดูแลรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

เทศบาลตำบลอ่างศิระ ได้รับการยกฐานะ จากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบลอ่างศิระ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2551 เทศบาลตำบลอ่างศิระจึงมี หน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 (2) ในการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลนอกจากนั้นพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ปัจจุบันเทศบาลตำบลอ่างศิระได้ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่เมื่อรวมประชากรในพื้นที่ประมาณ 5,000 คน ประชากรอาศัยรวมกันอยู่มากเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยจากการบริโภคในครัวเรือน เศษวัสดุที่เหลือใช้ และเศษเปลือกผลไม้ที่เหลือนำไปทิ้งที่บ่อขยะประมาณ 2 ตัน ต่อ วัน โดยมีพื้นที่ฝังกลบ มีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ พร้อมทั้งงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าว แต่เนื่องจากที่ดินในการฝังกลบขยะดังกล่าวมีอยู่เพียงแหล่งเดียว ขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 20 เมตร ลึก 30 เมตร ปรากฏว่า มีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถดำเนินการบริหารจัดการได้ระดับหนึ่งยังไม่สามารถ กำจัดได้หมดสิ้น เนื่องจากยังขาดงบประมาณที่มีจำนวนจำกัด ทำให้บางครั้งการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นไปด้วยความล่าช้าสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย (สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์, 2547, หน้า 2)

ขยะเป็นปัญหาสำคัญของครัวเรือน ชุมชน และประเทศ ซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่สร้างวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่มองว่าขยะเป็นเพียงสิ่งที่เราไม่ต้องการ และจะนำไปกำจัดอย่างไรก็ได้ โดยขาดความรู้ความเข้าใจในการที่จะมีการจัดการขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จึงเกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ในการจัดการขยะโดยการเผากลางแจ้ง หรือเผายางรถยนต์ พลาสติกต่าง ๆ เป็นต้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคต่าง ๆ การปนเปื้อนที่เกิด จากขยะติดเชื้อ สามารถแพร่กระจายโรคไปสู่คนได้เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังทิ้งขยะอย่างไม่เป็นระเบียบ ไม่ได้ทิ้งในภาชนะที่จัดเตรียมไว้ และขาดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และสามารถคัดแยกขยะจนสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้ในบางส่วน ซึ่งคิดว่าเป็นวิธีการที่จะลดปัญหาขยะได้ในระดับหนึ่ง นับว่าขยะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดสภาวะต่อ สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากในทุกด้าน และในปัจจุบันพบว่าการจัดการขยะมูลฝอยยังเป็นปัญหาสำคัญของหลายพื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยนั้น ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมาน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการที่สามารถแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและจะเป็นเครื่องมือที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่จุดหมายในการพัฒนาของเทศบาลตำบลอ่างศิระต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มี เพศต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มี อายุต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มี สถานภาพต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มี การประกอบอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ จังหวัดจันทบุรี ศึกษากลุ่มผู้ใช้บริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลอ่างศิระ

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 สถานภาพ
 - 1.4 ระดับการศึกษา

- 1.5 การประกอบอาชีพ
- 1.6 รายได้ต่อเดือน
2. ตัวแปรตามได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลอ่างศิระ จังหวัดจันทบุรี ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1.1 ด้านการวางแผน
- 2.1.2 ด้านการดำเนินกิจกรรม
- 2.1.3 ด้านการใช้ประโยชน์
- 2.1.4 ด้านการติดตามประเมินผล

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการศึกษาเอกสาร รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดเก็บข้อมูล ระยะเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนเมษายน พ.ศ. 2553

ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาประชาชนที่ใช้บริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลอ่างศิระ จากทะเบียนรายชื่อผู้ใช้บริการถึงขยะในการเก็บขยะของฝ่ายจัดเก็บในเดือน กันยายน 2552 จำนวน 500 ราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เทศบาลตำบลอ่างศิระ หมายถึง บริเวณพื้นที่ในความรับผิดชอบ 62 ตารางกิโลเมตรอยู่ในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

การบริหาร หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงและบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยความร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ

ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้ง เช่น เศษอาหาร เศษพืช ผักผลไม้ที่เหลือจากการเตรียมการปรุง การบริโภค และของที่ไมใช้แล้ว ได้แก่ เศษกระดาษ ถุงพลาสติก เป็นต้น

สิ่งปฏิภูล หมายวมถึง อูจจาละและปัสสาวะ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครก และมีกลิ่นเหม็น

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง พฤติกรรมในการจัดการขยะ รูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบล เช่น การลดการก่อขยะ ณ จุดกำเนิด การเก็บกัก การรวบรวม

การจัดเก็บขยะมูลฝอย คือ ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย รวมถึง การจัดการกับขยะมูลฝอยก่อนที่จะเกิดขยะ

การกำจัดขยะมูลฝอย คือ การกำจัดขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปรีไซเคิล ได้ หรือเป็นขยะที่มีพิษ วิธีการกำจัดได้โดยการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาล ตำบล อ่างศิรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทาง การบริหารจัดการขยะ มูลฝอย สร้างมาตรการรองรับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชนให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปวิเคราะห์หาแนวทาง ในการจัดการขยะให้ดีที่สุด คือ การจัดเก็บ และกำจัดให้หมดไปของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล อ่างศิรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลัก สุขาภิบาล
3. นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมในการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่าง เป็นระบบ และสามารถนำมาจัดทำแผน/ โครงการในการบริหารจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อมและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของครัวเรือน จนถึงระดับประเทศในภาพรวม